

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет природничий
Кафедра екології та географії

РУСЛАНА ВЛАСЕНКО
ТАМАРА АНДРІЙЧУК

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З ГЕОГРАФІЇ»
(Частина 1)**

для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ОПП Середня освіта (Географія)

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри екології та географії
Протокол №14 від «16» лютого 2026 р.
Завідувач кафедри екології та географії Олександр ГАРБАР

Житомир - 2026

УДК 37.091.33:37.016:91(072)

I-72

Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана
Франка (протокол № 5 від 27 лютого 2026 р.)

Рецензенти:

Анатолій ГУДЗЕВИЧ – доктор географічних наук, професор кафедри географії
Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Ольга РЯБОКОНЬ – кандидат географічних наук, доцент проректор з науково-
педагогічної роботи КЗВО Вінницька академія безперервної освіти

Руслана РОМАНЮК – доктор педагогічних наук, професор, декан природничого
факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка.

I 72

Р. Власенко, Т. Андрійчук Інструктивно-методичні матеріали до практичних
занять з освітньої компоненти «Методика позакласної роботи з географії» (Частина 1) для
підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП Середня освіта
(Географія). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. 68 с.

УДК 37.091.33:37.016:91(072)

© Власенко Р.П., 2026

© Андрійчук Т.В., 2026

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2026

ЗМІСТ

Вступ	4
<i>Практичне заняття № 1.</i> Вступ. Роль позакласної роботи з географії.	6
<i>Практичне заняття № 2.</i> Форми і види позакласної роботи з географії.	10
<i>Практичне заняття № 3.</i> Географічний гурток як одна з форм позакласної роботи з географії.	13
<i>Практичне заняття № 4.</i> Географічні факультативи.	17
<i>Практичне заняття № 5.</i> Шкільний музей як одна з форм роботи з розвитку творчої самостійності та громадської активності здобувачів освіти.	21
<i>Практичне заняття № 6.</i> Клубна форма позакласної роботи з географії. Види масової позакласної роботи з географії. АМКР №1.	25
<i>Практичне заняття № 7.</i> Особливості проведення тижня географії, географічної конференції, географічних вечорів тощо.	29
<i>Практичне заняття № 8.</i> Особливості проведення географічної олімпіади, географічного турніру, дебатів тощо.	33
<i>Практичне заняття № 9.</i> Види епізодичного позакласного навчання географії.	36
<i>Практичне заняття № 10.</i> Особливості проведення географічних екскурсій, туристських походів, екологічних рейдів тощо. Різновиди географічної екскурсії.	39
<i>Практичне заняття № 11-12.</i> Шляхи організації, зміст і методика проведення географічних вечорів, конкурсів, олімпіад, «Тижнів географії», тощо. Особливості проведення “Тижня географії” у закладі загальної середньої освіти.	42
<i>Практичне заняття № 13.</i> Конференції з географії: підготовка та проведення. Географічні олімпіади.	46
<i>Практичне заняття № 14.</i> Організація і проведення географічних конкурсів, вікторин, ігор, тощо.	50
<i>Практичне заняття № 15.</i> Науково-дослідницька робота учнів-членів Малої академії наук України у секціях “Географія”, “Науки про Землю”, “Екологія”.	54
<i>Практичне заняття № 16-17.</i> Співпраця з Малою академією наук (МАН) України, шкільний осередок Українського географічного товариства тощо). Вивчення досвіду та знайомство з організацією роботи КЗПО “Обласний центр дитячої та юнацької творчості” Житомирської обласної ради.	58
АМКР №2.	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	

ВСТУП

 Методика позакласної роботи з географії – обов’язкова освітня компонента, спрямована на формування професійної компетентності майбутніх учителів географії.

Навчальна дисципліна включає два структурні розділи – теоретичний (лекційний) і практичний, що забезпечує поєднання науково-методичних знань із практичними навичками їх реалізації в освітньому процесі.

 Мета вивчення освітньої компоненти – сформувати у майбутніх вчителів географії необхідні практичні компетентності щодо реалізації освітнього процесу; ознайомити з досвідом використання основного методичного інструментарію, реалізації завдань Державного стандарту базової середньої освіти, запровадження сучасних концепцій реформування освіти: НУШ, STEM тощо; опанувати інноваційними методами і засобами реалізації освітньої діяльності майбутнього вчителя географії.

Основні завдання освітньої компоненти:

➤ забезпечити засвоєння теоретичних засад методики навчання позакласної роботи з географії у закладах загальної середньої освіти на основі компетентнісного підходу до побудови його змісту, психодидактичних засад формування географічних знань, істотного арсеналу технологій навчання відповідно до положень Державного стандарту базової середньої освіти, концепцій НУШ, STEM-освіти та інших інноваційних підходів;

➤ навчити самостійно визначати зміст і методичний апарат навчання позакласної роботи (методи, методичні прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів); вміти диференціювати навчальний матеріал на основний (поняття, причинно-наслідкові зв’язки, закономірності, світоглядні ідеї) та допоміжний;

➤ сформувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження, здійснювати діагностування ефективності процесу формування географічних компетентностей, використовувати психологічні методи дослідження особливостей засвоєння учнями навчальної інформації;

➤ забезпечити оволодіння навичками організації позакласної діяльності здобувачів освіти з географії;

➤ виробити вміння користуватися методичним апаратом навчання географії;

➤ підготувати майбутніх учителів до здійснення навчально-виховного процесу у всій його різноманітності;

➤ забезпечити опанування алгоритмізованими елементами педагогічних технологій та сформувати творче ставлення до їх впровадження;

➤ сформувати виховної ролі та практичне застосування набутих знань з географії та суміжних наук у позашкільній діяльності;

➤ встановити взаємозв’язок між навчальним і виховним процесом;

➤ оволодіти сучасними, ефективними методами виховання відповідно до положень Державного стандарту базової середньої освіти, концепцій НУШ, STEM-освіти та інших інноваційних підходів.

📖 Інструктивно-методичні рекомендації до виконання практичних робіт розроблено відповідно до робочої навчальної програми, що входить до складу освітньої програми “Середня освіта (Географія)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

☑ Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка», що розроблене на засадах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС): https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Результати навчальної діяльності здобувачів вищої освіти оцінюються за допомогою поточного, модульного та підсумкового контролю. Виконання всіх обов’язкових завдань, визначених у методичних матеріалах до практичних занять, рекомендаціях для самостійної та індивідуальної роботи, а також у силабусі, навчальній і робочій програмах освітньої компоненти, є обов’язковою вимогою для кожного здобувача.

Критерії оцінювання. На кожному практичному занятті за видами робіт здобувач вищої освіти може отримати такі максимальні бали:

Вид заняття	ТП	ТК	ВОПЗ	ІР	ПСР	Разом за заняття
Практичне заняття	20	10	30	20	20	100
МКР					100	

Примітка*

ТП – відповіді на теоретичні питання; ТК – виконання тестових та інших контрольних завдань; ВОПЗ – виконання та оформлення практичних завдань; розв’язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань; ІР, – індивідуальна робота; ПСР - проектна самостійна робота.

Практичне заняття № 1

Тема: Вступ. Роль позакласної роботи з географії

Мета: сформувані в здобувачів вищої освіти уявлення про сутність, завдання та значення позакласної роботи з географії; ознайомити з основними формами й методами її організації; розкрити роль позакласної роботи у формуванні пізнавальних інтересів, просторового мислення, екологічної та громадянської свідомості; навчити застосовувати теоретичні знання на практиці під час планування та організації позакласних заходів.

Професійна спрямованість: оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками організації позакласної роботи з географії, що є необхідною складовою професійної підготовки майбутнього вчителя географії; сформувані вміння планувати, розробляти й проводити різноманітні позакласні заходи, що поглиблюють інтерес здобувачів до предмета, розвивають їх критичне мислення та пізнавальну активність; засвоїти методики позакласної роботи, що формує у здобувачів освіти педагогічну творчість, організаторські здібності та вміння створювати виховне середовище, яке забезпечує інтеграцію навчання, виховання та розвитку особистості.

Основні поняття: позакласна робота, навчально-виховна робота в закладах освіти, виховний потенціал, пізнавальний аспект.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проєктна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Якою є сутність позакласної роботи з географії та яке її місце у освітньому процесі?
2. Які основні завдання виконує позакласна робота з географії?
3. У чому полягає виховний та пізнавальний потенціал позакласних занять?
4. Які відмінності між урочною та позакласною діяльністю з географії?
5. Якими є дидактичні вимоги до позакласного навчання географії?
6. У чому полягає дефініція позакласної форми проведення навчання географії (позакласного навчання географії) та які види позакласного навчання (систематичне, періодичне, епізодичне) виокремлюють?
7. Які дидактичні вимоги висувуються до позакласного навчання географії та які педагогічні цілі його здійснення?
8. У чому полягає сутність внутрішніх і зовнішніх мотивів, а також 6

- понять мотивації та мотивування учіння географії?
9. У чому полягає класифікаційна схема мотивів учіння?
 10. Які типи мотивів учіння виокремлюють (пізнавальні, соціальні)?
 11. Які види пізнавальних мотивів учіння існують (широкі пізнавальні, навчально-пізнавальні, самоосвітні)?
 12. Які види соціальних мотивів учіння виокремлюють (широкі соціальні, обмежені (вузькі) соціальні)?
 13. Які підвиди широких соціальних мотивів учіння (патріотичні, професійної підготовки, відповідальності за власну освіту)?
 14. Які підвиди обмежених (вузьких) соціальних мотивів учіння (позиційні, соціальної співпраці)?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

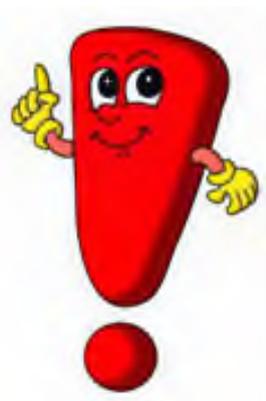
Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

III. Виконання завдань практичного заняття.

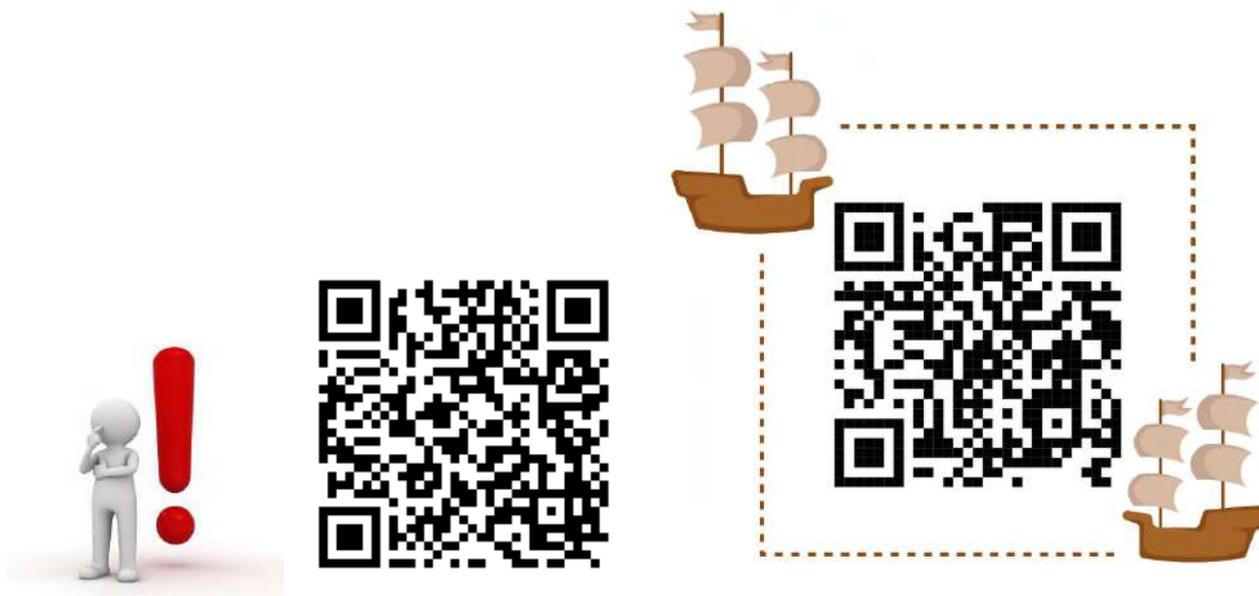
Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.

Завдання 1. У хмарі слів, створеній за допомогою текстового редактора WordArt знайдіть ключові терміни з теми та дайте їм визначення.

Завдання 2. Проаналізуйте інформаційні ресурси за наданим QR-кодом. Сформулюйте запитання та організуйте анкетування серед здобувачів вищої

освіти за допомогою платформи Google Forms. Результати опитування візуалізуйте у форматі аналітичної інфографіки.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви прийшли в клас, де здобувачі загальної середньої освіти вважають географію «нудним» предметом, який не потрібен у майбутньому. Запропонуйте назву та короткий опис одного позакласного заходу, який би змінив цю думку за допомогою ІТ-технологій.

Завдання 4. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Складіть порівняльну таблицю «Традиційний вчитель» та «Вчитель-модератор позакласної роботи в цифровому середовищі».

Запитання для порівняння	Традиційний вчитель	Вчитель-модератор позакласної роботи в цифровому середовищі

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте «Географічний сторітелінг».

Сформулюйте ідею для короткого відеоролика (TikTok/ Instagram Reels), який здобувачі освіти мають створити як позакласне завдання на тему «Еко-проблеми мого району». Проаналізуйте: які саме компетентності (картографічні, екологічні, цифрові) будуть сформовані під час виконання цього завдання? Вкажіть можливі ризики (наприклад, технічні труднощі або недостовірність

джерел). План виконання завдання можете зобразити у вигляді таблиці, блок-схеми тощо.

Здобувачі освіти самостійно або в групі:

- ✓ обирають актуальну екологічну проблему свого району (забруднення водою, сміттєзвалища, вирубка зелених зон, забруднення повітря тощо);
- ✓ досліджують її причини та наслідки, використовуючи доступні джерела (спостереження, місцеві карти, офіційні сайти, публікації громад);
- ✓ продумують короткий сюжет відео (до 60 секунд), у якому проблема подається у формі історії - через приклад конкретного місця, об'єкта або ситуації;
- ✓ знімають і монтують відео з дотриманням етичних норм і правил безпеки.

Позакласний формат дає змогу здобувачам освіти працювати у зручний час, проявляти творчість, залучати власний досвід і краще досліджувати навколишнє середовище поза межами класу.

Завдання 6. Створіть проєкт: «Концепція позакласного географічного простору школи».

Розробіть коротку презентацію проєкту (3-5 слайдів) за попереднім планом:

- ✓ назва проєкту: (до прикладу, «Гео-Hub: лабораторія пригод»).
- ✓ цільова аудиторія: (класи, вік).
- ✓ використання ІТ: які додатки (Google Earth, Kahoot, Star Walk) будуть залучені?
- ✓ очікувані результати: як цей простір допоможе у навчанні географії?

Практичне заняття № 2

Тема: *Форми і види позакласної роботи з географії*

Мета: систематизувати знання про класифікацію форм позакласної роботи; навчитися розрізняти масові, групові та індивідуальні форми діяльності; опанувати методику організації тематичних тижнів та географічних гуртків; розвивати вміння обирати оптимальні види роботи відповідно до вікових особливостей здобувачів загальної середньої освіти.

Професійна спрямованість: формування методичної готовності майбутнього вчителя до планування та організації позакласної діяльності як цілісної системи, що доповнює шкільний курс географії.

Основні поняття: масові форми, групові форми, індивідуальні форми, географічний гурток, тематичний тиждень, географічний вечір, олімпіада, наукове товариство учнів (МАН).

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Які існують підходи до класифікації форм позакласної роботи з географії?
2. Дайте характеристику масовим формам роботи. У чому складність їх організації?
3. Чому географічний гурток вважається основною формою групової позакласної роботи? Яка його оптимальна структура?
4. Окресліть значення індивідуальної позакласної роботи. Як вона допомагає у підготовці до олімпіад та конкурсів МАН?
5. Як класифікують позакласну роботу за тривалістю (постійна, епізодична, циклічна)?

II. Індивідуальне тестування для перевірки засвоєння матеріалу

Виконайте завдання для перевірки засвоєних знань та вмінь за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

III. Виконання практичних завдань.

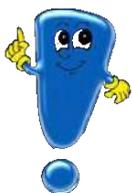
Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.

Завдання 1. У хмарі слів, створеній за допомогою

текстового редактора WordArt знайдіть ключові терміни з 10

Складіть план-сітку «Тижня географії» у закладі освіти, що включав би по одному заходу для кожної вікової категорії (5, 6, 7, 8, 9 класи).

День тижня	Клас	Назва заходу	Форма (масова/групова)
Понеділок	5
Вівторок	6
Середа	7
Четвер	8
П'ятниця	9

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змоделюйте «Віртуальний географічний клуб». Здобувачі вищої освіти об'єднуються у малі групи. Кожна група має розробити концепцію сучасного географічного гуртка з елементами цифровізації.

Проект має мати таку структуру:

- назва гуртка та його гасло;
- профіль діяльності (до прикладу, краєзнавчий, екологічний, ГІС-моделювання тощо);
- використання цифрових інструментів (віртуальні карти, хмарні сервіси для спільної роботи, мобільні додатки тощо);
- творче завдання для учасників гуртка: розробити приклад одного «цифрового продукту», який створять здобувачі загальної середньої освіти (інтерактивна карта, відео-блог, вебсайт тощо).

Завдання 6. Розробіть проєкт «Класифікація форм позакласної роботи з географії».

Проаналізуйте та систематизуйте форми позакласної діяльності за таким алгоритмом:

- ✓ зберіть інформацію у здобувачів вищої освіти про форми позакласної роботи (географічні вечори, квести, олімпіади, екскурсії, тиждень географії);
- ✓ класифікуйте їх за критеріями:
 - ✚ масові / групові / індивідуальні;
 - ✚ дослідницькі / ігрові / інформаційні;
- ✓ подайте результати у вигляді таблиці або інфографіки.
- ✓ проведіть аналіз:
 - ✚ яка форма є найефективнішою для зацікавлення здобувачів загальної середньої освіти;
 - ✚ як поєднати різні форми між собою.

Практичне заняття №3

Тема: *Географічний гурток як одна з форм позакласної роботи з географії*

Мета: опанувати методику організації та функціонування географічного гуртка; навчитися розробляти програму гуртка, формувати його структуру та планувати систему занять; розвивати навички залучення здобувачів загальної середньої освіти до активної пізнавальної та дослідницької діяльності поза межами уроку.

Професійна спрямованість: формування методичних навичок проектування постійно діючих малих груп (гуртків) як осередків поглибленого вивчення географії та підготовки обдарованих здобувачів освіти до науково-дослідної роботи.

Основні поняття: географічний гурток, статут гуртка, програма гуртка, актив гуртка, методи дослідницької діяльності, активна пізнавальна діяльність, дослідницької діяльності, наукове дослідження, ГІС-гурток.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. У чому полягає відмінність географічного гуртка від факультативу та елективного курсу?
2. Які етапи підготовчої роботи має пройти вчитель перед офіційним відкриттям гуртка?
3. Якою має бути оптимальна чисельність гурткової групи та режим її роботи?
4. Роль учнівського самоврядування (активу) в організації роботи гуртка.
5. Як забезпечити спадкоємність тем між уроками географії та гуртковими заняттями?

II. Індивідуальне тестування для перевірки засвоєння матеріалу

Виконайте завдання для перевірки засвоєних знань і вмінь за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

отримають учні вже на першій зустрічі?); визначити «правила гри» та вибори активу.

№ з/п	Структура заняття	Характеристика
1
2
...

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте опитування.

Проаналізуйте та систематизуйте форми позакласної діяльності за таким алгоритмом:

✓ зберіть інформацію у здобувачів вищої освіти про форми позакласної роботи (географічні вечори, квести, олімпіади, екскурсії, тиждень географії);

✓ класифікуйте їх за критеріями:

✚ масові / групові / індивідуальні;

✚ дослідницькі / ігрові / інформаційні;

✓ подайте результати у вигляді таблиці або інфографіки.

✓ проведіть аналіз:

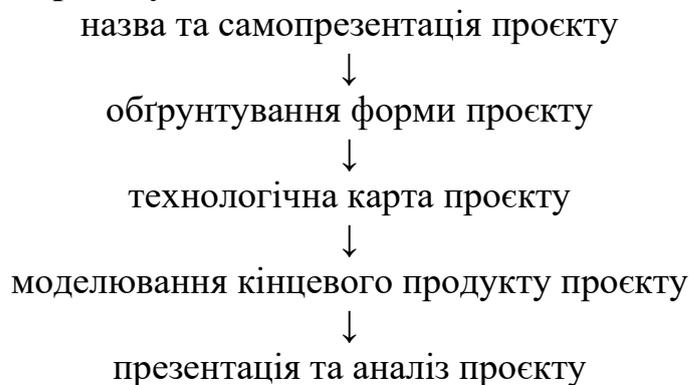
✚ яка форма є найефективнішою для зацікавлення здобувачів загальної середньої освіти;

✚ як поєднати різні форми між собою.

Завдання 6. Розробіть проєкт групової діяльності (гуртка, проблемної групи тощо) «Цифровий атлас рідного краю».

Здобувачі вищої освіти об'єднуються у творчі групи. Кожна група має змодельовати діяльність профільного гуртка або наукового товариства, результатом роботи якого стане конкретний географічний продукт.

Алгоритм виконання проєкту:

Зверніть увагу!

- ✓ **назва та самопрезентація:** оберіть креативну назву для вашої групи (гуртка) та розробіть «гасло» діяльності, що підкреслює значення географічних знань;
- ✓ **обґрунтування форми:** поясніть, чому для створення «Цифрового атласу» ви обрали саме групову форму роботи (наприклад, гурток, постійно діючу експедицію, проблемну групу тощо). У чому перевага такої форми порівняно з індивідуальною?
- ✓ **технологічна карта:** оберіть цифрові інструменти, які використовуватимуться під час позакласної роботи: *збір даних:* (мобільні додатки для фіксації координат, цифрові датчики); *візуалізація:* (створення шарів у Google My Maps або StoryMaps); *співпраця:* (організація спільного доступу в Google Classroom).
- ✓ **моделювання кінцевого продукту:** опишіть структуру одного розділу атласу (наприклад, «Екологічний стан водойм нашої громади»). Які інтерактивні елементи він міститиме?
- ✓ **презентація та аналіз:** кожна група представляє свій проект. Проведіть спільний аналіз про те, які методичні помилки можуть виникнути при організації такої форми роботи та як їх уникнути?

Практичне заняття № 4

Тема: Географічні факультативи

Мета: розкрити сутність та методика організації географічних факультативів; навчитися розробляти структуру факультативного курсу; опанувати прийоми відбору змісту навчання для поглибленого вивчення географії; формувати вміння моделювати навчально-методичний супровід факультативів.

Професійна спрямованість: підготовка майбутнього вчителя до реалізації варіативної складової навчального плану, розвитку пізнавальних інтересів учнів та професійної орієнтації школярів через факультативні курси.

Основні поняття: факультатив, варіативна складова, програма факультативного курсу, поглиблене вивчення, елективні курси, профорієнтація, прикладні географічні знання.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проєктна діяльність.

Хід роботи

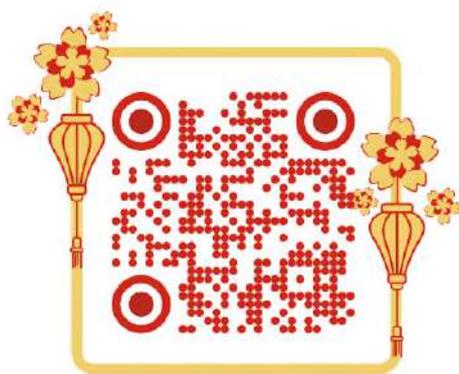
I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Визначте місце факультативів у структурі сучасної географічної освіти. Чим факультатив відрізняється від гуртка за метою та формою оцінювання?
2. Які існують види географічних факультативів (поглибленого вивчення, прикладні, міжпредметні)?
3. Які вимоги висуваються до розробки програми факультативного курсу (пояснювальна записка, тематичне планування, очікувані результати)?
4. Як факультативні заняття допомагають у професійному самовизначенні здобувачів загальної середньої освіти?
5. Роль ГІС-технологій та цифрових інструментів у наповненні сучасних елективних курсів.

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

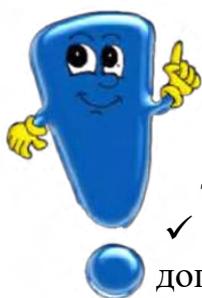
Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви плануєте факультатив з «Політичної географії» для 10 класу, але здобувачі загальної середньої освіти просять більше часу приділити сучасним конфліктам, тоді як програма вимагає вивчення теорій XIX століття.

Запропонуйте методичний вихід: як поєднати програмні вимоги з актуальними запитами учнів, використовуючи інтерактивні карти та онлайн-моніторинг подій.

Завдання 4. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Складіть структуру пояснювальної записки до авторського факультативного курсу, що має містити складові у таблиці: назва курсу (має бути привабливою); вказати цільову групу (клас); зосередити увагу на актуальності (чому цей курс потрібен саме зараз?); вказати 3-4 ключові компетентності, які будуть сформовані.

Структура авторського факультативу	Характеристика

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте розробку факультативного курсу «Географія мого цифрового міста»:

- ✓ групова робота (здобувачі вищої освіти моделюють один тематичний блок на 4 заняття);
- ✓ тема модуля - до прикладу, «Екологічний моніторинг мікрорайону за допомогою смартфона»;
- ✓ зміст занять - розпишіть коротко теми чотирьох зустрічей;
- ✓ практичний вихід - який цифровий чи матеріальний продукт створять здобувачі? (до прикладу, шар у Google My Maps з позначеними пунктами)

- переробки сміття).
- ✓ методичний аналіз - поясніть, які міжпредметні зв'язки (географія + інформатика + екологія) реалізуються в цьому модулі.

Завдання 6. Створіть проєкт: «Проектування авторської програми географічного факультативу профільного спрямування».

Мета проєкту: розробити концепцію та фрагмент навчальної програми факультативного курсу, який інтегрує географічні знання з потребами сучасного ринку праці та цифровими технологіями.

Алгоритм виконання проєкту (робота в групах):

- визначити концепцію та назву: сформулювати назву курсу, яка б "продавала" його здобувачам, до прикладу, не "Основи рекреаційної географії", а «Твій шлях у тревел-бізнес: географія турів»).
- визначити тип факультативу: прикладний (професійний), міжпредметний (на перетині з ІТ, біологією, історією) або предметно-поглиблений.
- сформулювати «Профіль випускника» факультативу: описати, які унікальні навички (hard & soft skills) отримає здобувач загальної середньої освіти. До прикладу - вміння створювати 3D-моделі рельєфу, навички розрахунку логістичних маршрутів, тощо.
- розробити тематичний план (на один семестр – 17 годин) - запропонувати перелік тем з умовою, що не менше 40% часу має бути відведено на практичну, проєктну або польову діяльність.
- створити «Цифровий кейс» - опишіть один конкретний цифровий інструмент, який буде базовим для курсу (наприклад, використання Google Earth для вивчення деградації земель або Canva для створення географічних інфографік).
- методика оцінювання - запропонуйте альтернативні способи оцінювання результатів (захист портфоліо, презентація бізнес-плану тощо).

Практичне заняття № 5

Тема: Шкільний музей як одна з форм роботи з розвитку творчої самостійності та громадської активності здобувачів освіти

Мета: опанувати методикау організації та функціонування шкільного музею (географічного, краєзнавчого); навчитися залучати здобувачів загальної середньої освіти до пошуково-дослідницької та фондової роботи; формувати навички використання музейної педагогіки для розвитку громадської активності школярів.

Професійна спрямованість: формування професійної готовності майбутнього вчителя до керівництва шкільним музеєм як центром патріотичного виховання та науково-дослідної діяльності здобувачів загальної середньої освіти.

Основні поняття: шкільний музей, освітній музей, профіль музею, музейна експозиція, фонди музею, інвентарна книга, екскурсійна робота, пошуковий загін, музейна педагогіка.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Що таке шкільний музей? Які його основні функції?
2. Які види шкільних музеїв ви знаєте (історичні, краєзнавчі, етнографічні тощо)?
3. Яку роль відіграє шкільний музей у формуванні громадянської активності здобувачів освіти?
4. Як участь у роботі шкільного музею сприяє розвитку творчої самостійності учнів?
5. Назвіть основні форми роботи шкільного музею з учнями.
6. Які види діяльності учнів у музеї можна вважати дослідницькими?
7. Як шкільний музей може бути використаний на уроках і в позаурочній діяльності?
8. Яка роль учителя (керівника музею) в організації музейної роботи?
9. Які труднощі можуть виникати в роботі шкільного музею та як їх можна подолати?
10. Чому шкільний музей є важливим засобом патріотичного виховання?
11. Яка нормативно-правова база регулює діяльність музеїв при закладах освіти України?

Сформулюйте запитання та організуйте анкетування серед здобувачів вищої освіти за допомогою платформи Google Forms. Результати опитування візуалізуйте у форматі аналітичної інфографіки.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви отримали в спадок від попереднього вчителя занедбану кімнату-музей, де експонати не систематизовані, а інтерес здобувачів загальної середньої освіти до нього нульовий. Запропонуйте три кроки до «реанімації» музею. Як перетворити його з «пильного сховища» на інтерактивний простір (до прикладу, запровадження QR-кодів, змінних експозицій чи ведення відео-блогу музею, тощо)?

Завдання 4. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Складіть картку опису музейного предмета (атрибуція пам'ятки). Оберіть умовний предмет (до прикладу, старовинний компас, вишитий рушник вашого краю або зразок місцевої мінеральної породи тощо) та опишіть:

- ❖ назву предмета;
- ❖ місце та час знаходження;
- ❖ матеріал та стан збереження;
- ❖ легенда (яку історію цей предмет розповідає про край чи людину?).

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте проєкт «Створення віртуального туру або концепції інтерактивного шкільного краєзнавчого музею»

Групова робота - здобувачі вищої освіти моделюють проєкт за такою структурою:

- **назва та концепція** – сформулюйте назву та концепцію. До прикладу, «Географічний код моєї громади» або «Музей у валізі: мобільна експозиція»);
- **секції експозиції** - опишіть 3 (три) основні тематичні блоки, наприклад: природа рідного краю; екологічні виклики сучасності; видатні географи-земляки;
- **елементи громадської активності** - Як музей залучає громаду? Наприклад, збір спогадів про екологічні зміни річки, волонтерська робота з благоустрою пам'яток природи;
- **інноваційне рішення** - опишіть, як ви використаєте сучасні технології: віртуальна панорама 360°, аудіогід, записаний учнями, або інтерактивна карта знахідок, тощо;
- **план заходу «Ніч у шкільному музеї»** - запропонуйте сценарій однієї акції для мешканців району, організованої учнями-активістами.

Завдання 6. Створіть проєкт: «Музейний хаб як центр громадських ініціатив» відповідно до алгоритму:

- ✓ **назва та соціальна місія** - до прикладу, «Музейна платформа: Громада. Географія. Майбутнє». Обґрунтуйте, як музей допомагає вирішувати локальні проблеми.
- ✓ **модель «Музею у валізі»** - опишіть склад мобільної експозиції для проведення виїзних уроків та занять у громаді (парки, будинки культури).
- ✓ **програма волонтерства** - розробіть план залучення здобувачів загальної середньої освіти до соціальних проєктів на базі музею (створення еко-стежок, інтерв'ювання старожилів, розробка туристичних гідів для ВПО).
- ✓ **майстерня живих знань** - опишіть одну інтерактивну майстерню, що діє при музеї. До прикладу, майстер-клас із картографування місцевості або реставрації старовинних предметів побуту, тощо.
- ✓ **PR-стратегія** - як про діяльність музею дізнаються мешканці? Ще може бути концепція сторінки в Instagram/TikTok, співпраця з місцевими медіа.

Заповніть таблицю:

№ з/п	Складова проєкту	Обґрунтування	Нотатки
1			
2			
...			

Практичне заняття № 6

Тема: Клубна форма позакласної роботи з географії. Види масової позакласної роботи з географії. АМКР №1

Мета: розкрити специфіку організації географічних клубів та масових заходів; навчитися планувати тематичні тижні географії; формувати вміння розробляти сценарії масових змагань, квестів та конференцій; розвивати навички залучення учнів до активної просвітницької діяльності.

Професійна спрямованість: підготовка майбутнього вчителя до виконання ролі організатора змістовного дозвілля школярів, популяризатора географічної науки та координатора учнівських об'єднань.

Основні поняття: географічний клуб, статут клубу, Тиждень географії, географічний вечір, олімпіада, квест, конференція, КВК, масові заходи.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. У чому полягає специфіка клубної роботи порівняно з гуртковою? (Добровільність, самоврядування, широка тематика).
2. Які етапи підготовки та проведення «Тижня географії» в школі ви вважаєте найскладнішими?
3. Назвіть види масових заходів: чим відрізняється географічний вечір від науково-практичної конференції за формою та змістом?
4. Роль ігрових технологій (квестів, вікторин, тощо) у популяризації географії серед здобувачів загальної середньої освіти.
5. Як залучити соціальні мережі та медіаресурси до діяльності географічного клубу?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми. Виконайте АМКР №1.

брати участь у традиційних заходах. Запропонуйте концепцію «Креативного тижня географії». Які нестандартні заходи (наприклад, «Географічний фуд-корт», «Дефіле національних костюмів», «ТікТок-челендж краєзнавця») ви б додали, щоб змінити ставлення школярів?

Завдання 4. Змоделюйте професійно-орієнтоване завдання:

Створіть клуб за рекомендованою структурою, результати занесіть до таблиці

Структура клубу	Опис
Назва клубу (креативна)	
Девіз та емблема (опис ідеї)	
Права та обов'язки членів клубу	
Традиційні заходи (щомісячні засідання, експедиції тощо)	

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змоделюйте «Географічний інтелектуальний аукціон: Скарби рідного краю». Розробіть сценарій масового заходу, який поєднує ігрові елементи з поглибленням знань про географічні

особливості рідного краю за таким планом:

Завдання 6. Створіть проект: «Зелений путівник: Еко-маршрутами моєї громади». Створити блок-схему проекту: тип, структура: мета, завдання, етапи реалізації, очікувані результати.

Зверніть увагу!

Тип проєкту - колективний, практико-орієнтований, міжпредметний (географія + біологія + екологія).

Структура проєкту:

✓ **мета проєкту:** Створення цифрової або паперової карти цікавих екологічних локацій місцевості для популяризації внутрішнього туризму та еко-свідомості.

✓ **завдання для здобувачів:**

- ✚ дослідити та нанести на карту об'єкти (природні пам'ятки, джерела, зони відпочинку);
- ✚ описати сучасний екологічний стан цих об'єктів;
- ✚ розробити рекомендації для відвідувачів (еко-етикет).

✓ **етапи реалізації:**

- ❖ *пошуковий:* збір інформації через польові виходи.
- ❖ *аналітичний:* оцінка зібраних даних.
- ❖ *презентаційний:* створення буклета, Google-карти або відеоролика.

✓ **очікувані результати:** сформованість у здобувачів загальної середньої освіти навичок картографування, вміння проводити польові дослідження та виховання дбайливого ставлення до природи.

Зверніть увагу на логістику: як здобувачі освіти пересуватимуться між «станціями». У проєктній діяльності обов'язково вкажіть, які саме географічні компетенції (робота з картою, орієнтування, аналіз взаємозв'язків) розвиваються у процесі.

Практичне заняття № 7

Тема: Особливості проведення тижня географії, географічної конференції, географічних вечорів тощо

Мета: опанувати методіку організації масових позакласних заходів; навчитися розробляти структуру Тижня географії та сценарії тематичних вечорів; формувати вміння організовувати наукову дискусію в межах конференції.

Професійна спрямованість: підготовка майбутнього вчителя до виконання функцій організатора змістовного дозвілля здобувачів загальної середньої освіти, популяризатора географічної науки та координатора учнівських проєктів.

Основні поняття: позакласна робота, Тиждень географії, географічна конференція, географічний вечір, квест, інтелектуальна гра, сценарій, методична розробка.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проєктна діяльність.

Хід роботи

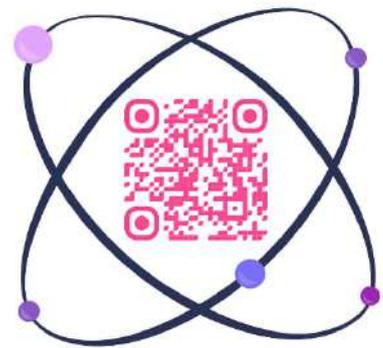
I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Які головні цілі проведення «Тижня географії» в сучасному закладі освіти?
2. Як відрізняється підготовка до географічної конференції (науковий підхід) від підготовки до географічного вечора (розважально-пізнавальний підхід)?
3. Які існують етапи розробки сценарію масового заходу?
4. Як залучити до участі в географічних заходах здобувачів загальної середньої освіти, які не виявляють інтересу до предмета?
5. Які критерії оцінювання ефективності проведеного позакласного заходу?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Під час проведення географічного квесту одна з команд почала конфліктувати через неправильну відповідь на етапі. Ваші дії як організатора/модератора, щоб зберегти позитивну атмосферу та навчальний ефект?

Завдання 4. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Спроектуйте «Календар Тижня географії». Розробіть план-сітку заходів для закладу освіти. Важливо врахувати вікові особливості здобувачів освіти (5–11 класи).

День тижня	Назва заходу	Цільова аудиторія	Форма проведення
Понеділок	Відкриття тижня: «Географічний вернісаж»	5–11 кл	Виставка фото, стінгазет, VR-екскурсія
Вівторок
...

Завдання 5. Сформуйте програму конференції. Занесіть до таблиці: «Регламент та зміст конференції»

Сформулюйте тему учнівської конференції (наприклад: «Глобальні зміни клімату: погляд з нашого регіону»). Визначте 5 ключових доповідей та розробіть «Пам'ятку доповідача» (як підготувати виступ, презентацію та відповідати на запитання).

Регламент та зміст конференції

Час	Етап заходу	Зміст діяльності	Відповідальні
09:30 – 10:00	Реєстрація учасників	Видача бейджів, програм конференції, завантаження презентацій.	Оргкомітет (учні-волонтери)
...
...

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 6. Змоделюйте «Географічний вечір: Експедиція до невідомих світів» Створіть детальну модель заходу за такими пунктами:

Завдання 7. Створіть проєкт: «Цифрова екосистема Тижня географії»
Розробіть концепцію інтеграції технологій у масову роботу:

- ✚ QR-квест
- ✚ Інста-челендж
- ✚ Google-мапа заходів
- ✚ Завершальний етап - презентація розроблених планів та проєктів, їх колективне обговорення та «захист» перед групою.

Практичне заняття № 8

Тема: Особливості проведення географічної олімпіади, географічного турніру, дебатів тощо

Мета: сформувати систему професійних компетентностей майбутніх учителів щодо методики проектування, організації та модерації інтелектуальних змагань з географії (олімпіад, турнірів, дебатів) як ефективного інструментарію для виявлення обдарованості, розвитку критичного мислення та популяризації географічної науки серед здобувачів загальної середньої освіти. Ознайомити здобувачів вищої освіти із методикою організації та проведення інтелектуальних змагань; навчити розробляти завдання різних рівнів складності; формувати навички критичного аналізу та публічних виступів; розвивати здатність до об'єктивного оцінювання знань; виховувати професійну відповідальність, етику наукової дискусії та культуру чесного суперництва.

Професійна спрямованість: підготовка вчителя до роботи з обдарованою молоддю, формування вмінь модерації дискусій та підготовки учнів до участі в інтелектуальних конкурсах обласного та всеукраїнського рівнів.

Основні поняття: географічна олімпіада, турнір географів (ТЮГ), академічні дебати, критерії оцінювання, «ключі» до завдань, опонент, рецензент.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

 I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. У чому полягає принципова різниця між структурою олімпіади та турніру?
2. Які етапи проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії ви знаєте?
3. Роль вчителя у підготовці учня-дебатера: наставник чи партнер?
4. Які типи завдань обов'язково мають бути присутні в олімпіадній роботі (тестові, теоретичні, практичні)?
5. Як забезпечити прозорість та об'єктивність оцінювання під час географічних змагань?

 II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

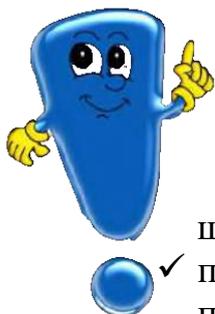
Розгляньте кейс 1 та запропонуйте рішення. Уявіть себе в ролі члена методичної комісії з розробки завдань для II (міського) етапу Всеукраїнської олімпіади з географії. Ваша мета - розробити по одному авторському завданню (задачі чи проблемному питанню) для кожної вікової паралелі. *Вимоги до завдання: науковість* (відповідність навчальній програмі відповідного класу); *проблемність* (завдання не повинно мати прямої відповіді в підручнику, а вимагати аналізу та синтезу знань); *методичний супровід*: до кожного завдання необхідно скласти «Ключі» (зразок повної відповіді) та «Критерії оцінювання» (за що ставиться максимальний бал, а за що - частковий).

Розгляньте кейс 2 та запропонуйте рішення. Під час перевірки олімпіадних робіт учень надав відповідь на відкрите питання, яка не збігається з офіційними «ключами», проте є науково обґрунтованою та підкріпленою фактами, що не вивчаються у шкільній програмі. Члени журі розділилися: одні пропонують поставити 0 балів (за невідповідність ключу), інші – максимальний бал. Виступіть у ролі голови журі. Аргументуйте своє рішення, спираючись на принципи педагогіки та фахової етики.

Завдання 4. Змоделюйте професійно-орієнтоване завдання:

Змоделюйте «структуру дебатів». Оберіть тему для дебатів. Розподіліть ролі та визначте часовий регламент для кожного етапу дискусії.

Запитання для дебатів		

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змоделюйте проведення географічного турніру: До «Географічний брейн-ринг: Країни-сусіди України» за алгоритмом:

- ✓ розробіть правила гри - кількість команд, час на роздуми, система штрафів;
- ✓ підготуйте запитання «чорної скриньки» - предмет, що асоціюється з певною країною, який мають впізнати за описом;
- ✓ проведіть опитування.

Завдання 6. Створіть проект: «Шкільний клуб дебатів «Гео-Політик» (назва проекту може бути на Ваш розсуд). Розробіть концепцію постійно діючого клубу за алгоритмом:

створення програми на навчальний рік → залучення та мотивація здобувачів до публічного

виступу → результативність (як участь у клубі допоможе учням підготуватися до ЗНО/НМТ → партнерство (співпраця з університетами та організаціями).

Практичне заняття № 9

Тема: Види епізодичного позакласного навчання географії

Мета: сформувати методичну готовність майбутніх учителів до організації та проведення різноманітних видів епізодичної позакласної роботи з географії через опанування алгоритмів моделювання масових заходів, розробку діагностичного інструментарію та розв'язання практичних педагогічних кейсів.

Професійна спрямованість: підготовка вчителя як івент-менеджера в освіті, здатного перетворити наукові географічні знання на цікавий позакласний контент, що стимулює самоосвіту учнів.

Основні поняття: епізодична позакласна робота, географічна вікторина, конкурс знавців, тематичний вечір, усний журнал, географічна експедиція (одноденна), шкільна олімпіада, квест.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Чим епізодична позакласна робота відрізняється від систематичної (гурткової)?
2. Які переваги та ризики мають масові епізодичні заходи (наприклад, географічний вечір)?
3. Які психолого-педагогічні особливості учнів слід враховувати при виборі виду епізодичної роботи?
4. Яка роль вчителя на різних етапах підготовки (від ініціації до підбиття підсумків)?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.

Завдання 1. У хмарі слів, створеній за допомогою текстового редактора WordArt знайдіть ключові терміни з теми та дайте їм визначення.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви організували конкурс знавців географії «Географічний батл». Під час фінального раунду виявилось, що одна з команд використовує смартфони для пошуку відповідей. Це помітили вболівальники іншої команди, почався галас, захід опинився під загрозою зриву. Запропонуйте алгоритм дій вчителя-модератора для розв'язання конфлікту. Як змінити правила або технічне забезпечення заходу на майбутнє, щоб уникнути таких ситуацій?

Завдання 4. Заповніть порівняльну таблицю для трьох видів епізодичної роботи на вибір (до прикладу: вікторина, конференція, квест).

Запитання для порівняння	Вид 1:	Вид 2: _____	Вид 3:
Оптимальна кількість учасників			
Ступінь складності підготовки (1-10)			
Головний освітній результат			

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте «Географічний вечір: Навколо світу за одну перерву» (експрес-формат) за орієнтовним алгоритмом:
● опишіть ідею, елементи моделі, аналіз.

Завдання 6. Створіть проєкт: «Географічний адвент-календар» (як вид епізодичної роботи). Розробіть концепцію проєкту, що триває один місяць (наприклад, перед Днем Землі або зимовими святами). Зверніть увагу на зміст, систему мотивації, візуалізацію проєкту.

Практичне заняття № 10

Тема: Особливості проведення географічних екскурсій, туристських походів, екологічних рейдів тощо. Різновиди географічної екскурсії.

Мета: опанувати методику підготовки та проведення позакласних заходів на місцевості; навчитися розробляти безпечні та змістовні маршрути; формувати вміння організовувати науково-дослідну та природоохоронну діяльність здобувачів загальної середньої освіти у польових умовах.

Професійна спрямованість: формування готовності вчителя до реалізації краєзнавчого принципу навчання, забезпечення безпеки життєдіяльності здобувачів загальної середньої освіти під час виїздів та розвиток навичок польових географічних досліджень.

Основні поняття: географічна екскурсія, туристський похід, екологічний рейд, екологічна стежка, маршрут, об'єкт спостереження, польовий щоденник, інструктаж з БЖД.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Які класифікації географічних екскурсій існують за змістом (природознавчі, виробничі, комплексні)?
2. Чим екологічний рейд відрізняється від звичайної прогулянки на природу?
3. Які документи повинен підготувати вчитель перед виходом на маршрут (накази, списки, дозволи)?
4. Структура екскурсії: як збалансувати розповідь вчителя та самостійну роботу учнів?
5. Логістика походу: як правильно розрахувати час та обрати місця для зупинок?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

III. Виконання завдань практичного заняття.

Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.

Завдання 1. У хмарі слів, створеній за допомогою текстового редактора WordArt знайдіть ключові терміни з теми та дайте їм визначення.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання 1:
Здійснити аналіз різновидів екскурсій, заповнивши таблицю:

Вид заходу	Основна мета	Об'єкти дослідження	Необхідне обладнання
Виробнича екскурсія			
Природознавча екскурсія			
Екологічний рейд			
...
...

Завдання 4. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання 2:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Під час проведення комплексної екскурсії в лісовому масиві різко погіршилися погодні умови (почалася гроза), а один з учнів повідомив про те, що розтер ногу і не може швидко пересуватися. Опишіть алгоритм дій вчителя. Як забезпечити безпеку групи та надати першу допомогу, не спричиняючи паніки?

Завдання 5. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Складіть перелік із 5 «Золотих правил» безпеки, які ви озвучите здобувачам загальної середньої освіти перед початком туристського походу вздовж узбережжя річки. Запишіть до таблиці.

№ з/п	«Золоті правила безпеки»	Пояснення
1		
2		
3		
4		
5		

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 6. Змодельуйте «Екологічну стежку: Відбиток рідного краю». Розробіть паспорт та схему екологічної стежки (довжиною 1-2 км) у вашій місцевості, враховуючи точки спостереження (зупинки), інформаційне наповнення, екологічний знак тощо.

Завдання 7. Створіть проект: «Smart-Екскурсія: Geo-Quest». Створіть концепцію екскурсії, де традиційне спостереження поєднується з цифровими технологіями. Зверніть увагу на інструментарій, завдання проекту, результат, аналіз проекту.

Практичне заняття № 11-12

Тема: Шляхи організації, зміст і методика проведення географічних вечорів, конкурсів, олімпіад, «Тижнів географії», тощо. Особливості проведення «Тижня географії» у закладі загальної середньої освіти.

Мета: сформувати систему професійних компетентностей майбутніх учителів щодо проектування та реалізації комплексних масових заходів у освітніх закладах, опанувати методику складання сценаріїв та тематичних планів «Тижня географії» як засобу активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Професійна спрямованість: підготовка вчителя як організатора-менеджера освітнього середовища, здатного інтегрувати науковий зміст географії у креативні позакласні форми та координувати творчу співпрацю здобувачів загальної середньої освіти різного віку.

Основні поняття: позакласна масова робота, Тиждень географії, сценарій заходу, географічна олімпіада, брейн-ринг, квест, інтелектуальний аукціон, популяризація науки.

План

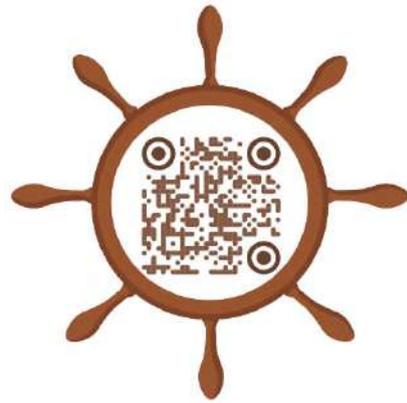
- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Яка структура та логіка побудови «Тижня географії» у школі (відкриття, тематичні дні, закриття)?
2. Як забезпечити наступність між заходами для молодшої, середньої та старшої ланки учнів у межах одного Тижня?
3. У чому полягає специфіка підготовки учнів до участі в інтелектуальних конкурсах (наприклад, «Геліантус» чи шкільна олімпіада)?
4. Які методи залучення батьківської громади та місцевої спільноти до географічних вечорів?
5. Роль ІТ-технологій у сучасній масовій роботі: від QR-кодів до віртуальних екскурсій.
6. Яким чином використання Kahoot! на великій перерві змінить динаміку «Тижня географії»?
7. Як виміряти ефективність впроваджених інновацій (статистика переглядів, кількість учасників, онлайн-фідбек)?

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Спроектувати «Тиждень географії». Створіть «Карту Тижня», де кожен день має унікальну концепцію. Заповніть таблицю:

Дні	Назва заходу	Особливості проведення
День 1	Відкриття: «Географічний флешмоб та QR-старт»	Урочиста лінійка або відеозвернення. Здобувачі створюють «Живу карту України» на подвір'ї. Запуск квесту: по ліцею розклеюються QR-коди із завданнями, які діють протягом усього тижня.
День 2
День 3
День 4
День 5

Завдання 4. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви запланували проведення великого географічного вечора для 9–11 класів. Однак за день до заходу з'ясувалося, що більшість учнів не виявили бажання брати участь через велике 44

навантаження з інших предметів. Запропонуйте 3-4 антикризові заходи для зміни формату заходу «на ходу» (наприклад, перехід в онлайн-вікторину, використання ігрових форм на перервах тощо), щоб зберегти інтерес та не скасовувати Тиждень.

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви працюєте вчителем географії у сучасній школі. Наближається традиційний «Тиждень географії». Аналіз минулорічних заходів показав, що учні 8–11 класів виявляють низький інтерес до класичних вікторин та паперових стінгазет, вважаючи їх «застарілими». Адміністрація школи поставила завдання: провести «Тиждень географії» у новому форматі, максимально використовуючи інноваційні технології та залучаючи учнів до активної цифрової творчості.

Ваш бюджет обмежений, але кожен учень має смартфон, а в школі є стабільний Wi-Fi та мультимедійна панель у фое.

Завдання 5. *Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:* Складіть 3 (три) запитання відбіркового туру для шкільного брейн-рингу, які базуються на міжпредметних зв'язках географія + література + географія + історія тощо.

Завдання 6. *Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:*

Розробіть «Цифровий квест»: Опишіть механіку проведення загальношкільного квесту «Гео-скарби Житомирщини» з використанням QR-кодів та геолокації. Як ви залучите здобувачів освіти, які перебувають на дистанційному навчанні?

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 7. *Змодельуйте «Географічний інтелектуальний аукціон»,* що має містити такі лоти: «Загадкові острови», «Рідкісні мінерали», «Країни-невидимки» тощо. Розробіть систему «ставок» за знання (кожна правильна відповідь додає віртуальну валюту команді). Опишіть, як такий формат сприяє розвитку навичок критичного оцінювання власних знань учнями.

Завдання 8. *Змодельуйте концепцію 15-секундного TikTok-челенджу або Instagram-рілс,* який би став вірусним серед учнів школи та популяризував вивчення географії.

Завдання 9. *Створіть проєкт: «Цифровий супровід Тижня географії».* Розробіть модель медіа-підтримки заходів зі створенням Telegram-каналу, Instagram-рамки для фотозони, онлайн-голосування, відео у TikTok, YouTube, тощо.

Розробіть

Практичне заняття № 13

Тема: Конференції з географії: підготовка та проведення. Географічні олімпіади.

Мета: опанувати алгоритм організації учнівських наукових заходів та методику підготовки здобувачів загальної середньої освіти до інтелектуальних змагань; навчитися розробляти програмні документи конференцій та конструювати олімпіадні завдання з урахуванням критеріїв оцінювання.

Професійна спрямованість: формування готовності вчителя до роботи з обдарованою молоддю, розвиток навичок наукового керівництва та експертної оцінки результатів навчально-дослідницької діяльності.

Основні поняття: науково-практична конференція, секція, пленарне засідання, тези доповіді, регламент, олімпіада (шкільний, міський, обласний етапи), теоретичний та практичний тури, апеляція.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проєктна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Які етапи підготовки учнівської конференції є найкритичнішими для її успіху?
2. Як правильно сформулювати назву секцій конференції, щоб охопити максимальну кількість дитячих досліджень?
3. У чому полягає специфіка завдань практичного туру географічної олімпіади?
4. Яка роль вчителя як модератора під час наукової дискусії на конференції?
5. Як працювати з психологічним станом здобувача загальної середньої освіти після олімпіади (у разі поразки або перемоги)?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розробіть інформаційний лист-запрошення на шкільну конференцію «Географія в об'єктиві сучасності». У листі вкажіть:

- ✓ вимоги щодо оформлення тез доповіді;
- ✓ опис 4-х робочих секцій (до прикладу: *Природнича, Економічна, Геоінформаційна, Краєзнавча*).
- ✓ регламент виступів та обговорення;

Завдання 4. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Під час проведення олімпіади учень 9-го класу помітив, що в одній із задач практичного туру вказані некоректні вхідні дані, які унеможливають отримання логічної відповіді. Він звернувся до вас як до чергового вчителя в кабінеті. Опишіть ваш алгоритм дій. Як правильно комунікувати з оргкомітетом та учнями в аудиторії, щоб уникнути паніки та забезпечити рівні умови для всіх учасників?

Завдання 5. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Розробіть одну практичну задачу для II (міського) етапу олімпіади для обраного класу (8-11 кл). *Умова задачі:* наприклад, розрахунок місцевого часу, аналіз демографічної ситуації за таблицею або визначення координат за описом. *Критерії оцінювання:* розпишіть «ціну» кожного кроку розв'язання в балах (наприклад: за формулу - 2 б., за підрахунки - 2 б., за висновок - 1 б.).

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 6. Змодельуйте «Складіть план-графік підготовки команди ліцею до олімпіади на жовтень-листопад.

Вкажіть:

- теми для поглибленого вивчення.
- практикуми з роботи з контурними картами.
- методики розв'язування нестандартних географічних задач.

Завдання 7. Створіть проєкт: «Інтерактивна платформа конференції». Запропонуйте модель цифрового супроводу наукового заходу:

- *збір матеріалів* - використання Google Форм або Padlet для подачі заявок.
- *візуалізація* - створення електронного збірника тез або цифрової мапи учасників.
- *зворотний зв'язок* - розробка шаблону «Листа подяки» або «Сертифіката учасника» у графічному редакторі (Canva тощо).
- *аналіз* - обґрунтуйте, як діджиталізація допомагає подолати страх здобувача освіти перед публічним виступом.

Практичне заняття № 14

Тема: Організація і проведення географічних конкурсів, вікторин, ігор, тощо.

Мета: опанувати методику проектування та проведення ігрових форм позакласної роботи; навчитися розробляти завдання для інтелектуальних змагань та координувати групову взаємодію здобувачів загальної середньої освіти; формувати вміння гейміфікувати навчальний процес; опанувати методику створення інтерактивного контенту на платформах LearningApps, Kahoot!, Quizizz тощо; навчитися інтегрувати цифрові ігри в систему позакласної роботи; формувати навички управління цифровим освітнім середовищем під час змагань.

Професійна спрямованість: підготовка вчителя як фасилітатора та ігромайстра, здатного перетворювати складний теоретичний матеріал на захопливий змагальний контент, що сприяє соціалізації учнів та розвитку їхнього командного духу; розвиток цифрової компетентності вчителя (Digital Literacy), опанування інструментів для створення динамічних та візуально привабливих навчальних занять, що відповідають запитам сучасного учня (Alpha-покоління).

Основні поняття: дидактична гра, географічна вікторина, брейн-ринг, квест, гейміфікація, пізнавальний інтерес, командна взаємодія, модерація, інноваційні технології, освітні платформи, інтерактивний модуль, синхронні та асинхронні ігри, LearningApps, Kahoot!, Quizizz, Wordwall, миттєвий зворотний зв'язок (feedback)

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Яка класифікація географічних ігор за формою проведення (настільні, рухливі, цифрові, рольові)?
2. Які психологічні особливості підлітків слід враховувати, щоб уникнути конфліктів під час командних змагань?
3. Як правильно розробити систему балів та штрафів у географічній грі?
4. Чим відрізняється роль вчителя у вікторині (ведучий) від його ролі у квесті (модератор/ігротехнік)?
5. Як забезпечити інклюзивність у масових іграх, щоб кожен учень 50

Завдання 2. Проаналізуйте інформаційні ресурси за наданим QR-кодом. Сформулюйте запитання та організуйте анкетування серед здобувачів вищої освіти за допомогою платформи Google Forms. Результати опитування візуалізуйте у форматі аналітичної інфографіки, використовуючи Canva або аналогічні сервіси.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Заповніть порівняльну таблицю для вибору оптимального формату заходу:

Параметр	Географічна вікторина	Географічний квест	Інтелектуальний турнір
Основна мета			
Місце проведення			
Тип взаємодії			

Завдання 4. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Заповніть таблицю, щоб визначити найкращий інструмент для конкретної педагогічної ситуації:

Платформа	Формат гри	Найкраще підходить для...	Потреба в обладнанні
LearningApps			
Kahoot!			
Quizizz			

Завдання 5. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Під час фіналу географічного брейн-рингу одна команда звинуватила іншу у підказках з боку вболівальників. Капітан ображеної команди відмовляється продовжувати гру, а атмосфера в залі стала напруженою. Запропонуйте сценарій виходу з конфлікту. Які превентивні правила варто вводити на початку гри, щоб уникнути таких ситуацій?

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Під час проведення фінальної гри в **Kahoot!** у школі раптово зник інтернет або вимкнулося світло. Команди вже набрали половину балів, атмосфера дуже азартна. Запропонуйте «план Б». Як перевести гру в оф-лайн-формат за 2 (дві) хвилини, не втративши динаміки та враховуючи вже набрані бали?

Завдання 6. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Створіть у **LearningApps** вправу типу «Знайти пару» або «Класифікація» на тему «Природні зони світу». Створіть міні-вікторину (10 запитань) у **Kahoot!** на тему «Рекорди Землі», використовуючи зображення та обмеження часу (20 сек на питання).

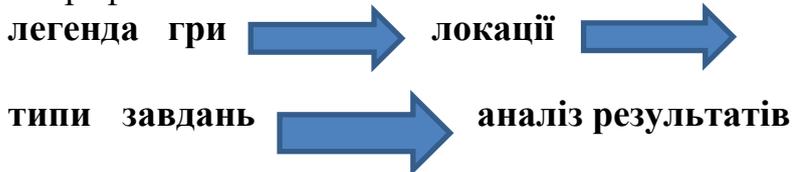
IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте 3 (три) лоти для аукціону, до прикладу - «Таємничий мінерал», «Забута мапа», «Квиток у невідому країну».

Для кожного лота підготуйте: початковий опис-підказку; три додаткові факти, що відкриваються за «плату» (бали); правильну відповідь із цікавим поясненням.

Завдання 6. Створіть проєкт квесту «Цифровий гео-квест», який можна провести за допомогою смартфонів:

Завдання 7. Створіть методичний буклет (або сторінку в Canva), де ви згрупуєте посилання на створені вами інтерактивні вправи за темами шкільного курсу географії: «Материка та океани» (QR-коди на вправи); «Географія України» (QR-коди на вікторини); «Економічна географія» (QR-коди на пазли).

Практичне заняття № 15

Тема: Науково-дослідницька робота учнів-членів Малої академії наук України у секціях “Географія”, “Науки про Землю”, “Екологія”.

Мета: опанувати методику наукового керівництва учнівськими дослідженнями; вивчити вимоги до написання, оформлення та захисту наукових робіт МАН; сформувати вміння вибудовувати науковий апарат дослідження та готувати учнів до публічного захисту й постерної презентації.

Професійна спрямованість: підготовка вчителя-фахівця, здатного виконувати роль наукового консультанта (тьютора), який володіє методами польових та камеральних географічних досліджень і дотримується принципів академічної доброчесності.

Основні поняття: науковий апарат (об’єкт, предмет, мета, завдання), гіпотеза, актуальність, академічна доброчесність, постерний захист, наукова конференція, плагіат, рецензія.

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв’язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Яка структура Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН?
2. Які специфічні відмінності між секціями «Географія», «Гідрологія», «Кліматологія» та «Екологія»?
3. Що таке «науковий апарат дослідження» та які типові помилки виникають при його формулюванні?
4. Які сучасні методи географічних досліджень (ГІС-технології, дистанційне зондування) можна інтегрувати в учнівську роботу?
5. Правила оформлення бібліографії: ДСТУ 8302:2015 чи АРА - що важливо знати?

II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.

Виконайте завдання для перевірки засвоєних компетентностей за індивідуальним варіантом, відповідно до ключових понять теми.

III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.

Завдання 1. У хмарі слів, створеній за допомогою текстового редактора WordArt знайдіть ключові терміни з теми та дайте їм визначення.

Завдання 2. Проаналізуйте інформаційні ресурси за наданим QR-кодом. Сформулюйте запитання та організуйте анкетування серед здобувачів вищої освіти за допомогою платформи Google Forms. Результати опитування візуалізуйте у форматі аналітичної інфографіки.

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Запропонуйте по одній актуальній темі для кожної секції, спираючись на краєзнавчий принцип (ресурси вашого регіону/міста). Заповніть таблицю:

№з/п	Секція	Тема	Особливості
1	Географія
2	Екологія
3	Науки про Землю
...

Завдання 4. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

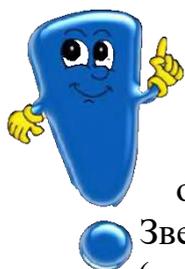
Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Під час попередньої перевірки роботи учня на плагіат програма виявила 40% збігів. З'ясувалося, що учень скопіював опис фізико-географічної характеристики району дослідження з Вікіпедії та старого звіту місцевої метеостанції, вважаючи, що «загальновідомі факти не треба перефразувати». Як ви, як керівник, поясните учневі порушення? Запропонуйте методику коректної переробки тексту (цитування, парафраз) без втрати наукового змісту.

Завдання 5. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Для обраної теми (із Завдання 3) чітко визначити об'єкт, предмет, методи дослідження.

№з/п	Секція	Тема	Об'єкт	Предмет	Методи дослідження
1	Географія
2	Екологія
3	Науки про Землю
...

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 5. Змодельуйте «Постерний захист: Секрети успіху».

Уявіть, що вам потрібно підготувати здобувача загальної середньої освіти до нового формату МАН - постерного захисту.

Зверніть увагу на дизайн - опишіть оптимальну структуру постера (співвідношення тексту та візуалізації); складіть тези «Elevator Pitch» (короткої промови на 2 хв), яка б зацікавила журі з перших секунд; аналіз - які складні запитання ви б поставили здобувачу загальної середньої освіти, щоб перевірити його самостійність у виконанні роботи?

Завдання 6. Створіть проект: «Дорожня карта юного дослідника». Розробіть календарний план роботи над МАНівським проектом на навчальний рік з вересня по лютий. Внесіть інформацію до таблиці.

№з/п	Місяць	Опис виконання роботи	Особливості
1	Вересень
2	Жовтень
3	Листопад
4	Грудень
5	Січень
6	Лютий

Практичне заняття № 16-17

Тема: Співпраця з Малою академією наук (МАН) України, шкільний осередок Українського географічного товариства тощо). Вивчення досвіду та знайомство з організацією роботи КЗПО “Обласний центр дитячої та юнацької творчості” Житомирської обласної ради. АМКР №2.

Мета: опанувати методику налагодження партнерства між закладом загальної середньої освіти та інституціями позашкільної освіти і науковими товариствами; вивчити специфіку роботи профільних відділів Обласного центру дитячої та юнацької творчості (ОЦДЮТ); сформувати навички координації науково-дослідницької та краєзнавчої діяльності здобувачів загальної середньої освіти у межах регіональних освітніх проєктів; навчитися використовувати ресурси хмарних сервісів та ГІС-платформ для інтеграції шкільної та позашкільної освіти; сформувати навички створення цифрових освітніх продуктів у межах регіональних проєктів Житомирщини.

Професійна спрямованість: підготовка вчителя як менеджера освітніх зв'язків, здатного ефективно використовувати ресурси наукових товариств (УГТ), Малої академії наук та центрів позашкільної освіти для професійної орієнтації та всебічного розвитку обдарованих здобувачів освіти; підготовка вчителя-інноватора, здатного виступати ментором у високотехнологічних проєктах, використовувати ІІІ для обробки геоданих та організувати віртуальні дослідницькі простори.

Основні поняття: позашкільна освіта, науковий осередок, Українське географічне товариство (УГТ), Житомирська філія осередку, інтеграція освіти, краєзнавчо-туристська діяльність, КЗПО, координаційна рада; цифровий двійник (Digital Twin), StoryMaps, мобільний ГІС-моніторинг, БПЛА (дрони) в географії, Штучний інтелект (AI) для аналізу зображень, Citizen Science (громадянська наука).

План

- I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.
- II. Індивідуальне тестування для перевірки сформованих компетентностей.
- III. Виконання завдань практичного заняття. Розв'язання та моделювання професійно-орієнтованих завдань.
- IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проєктна діяльність.

Хід роботи

I. Співбесіда за поточними контрольними запитаннями та завданнями.

1. Які основні напрями діяльності Обласного центру дитячої та юнацької творчості Житомирської обласної ради (ОЦДЮТ) дотичні до шкільної географії?
2. Які переваги дає учневі та вчителю членство у шкільному осередку Українського географічного товариства?

Завдання 3. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Здійсніть аналіз ресурсного потенціалу КЗПО ОЦДЮТ (Житомир) (за QR-кодом). Ознайомтеся зі структурою Житомирського обласного центру дитячої та юнацької творчості. Заповніть таблицю взаємодії для вчителя географії:

Відділ / Напрямок ОЦДЮТ	Форми співпраці для вчителя	Заходи для здобувачів освіти
Туристсько-краєзнавчий		
Еколого-натуралістичний		

Науково-дослідницький (МАН)		
...		

Завдання 4. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Заповніть таблицю, вказавши, як інновації підсилюють роботу з партнерськими організаціями:

Інновація	Застосування в проєктах МАН / ОЦДЮТ	Очікуваний науковий результат
Мобільні ГІС-додатки		
Супутникові дані (Sentinel/Landsat)		
ІІІ (Chat GPT / Gemini)		
...		

Завдання 5. Розв'яжіть професійно-орієнтоване завдання:

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення. Ви - молодий вчитель географії в сільській або ліцеї Житомирщини. Ви помітили групу учнів 8-го класу, які захоплюються вивченням ландшафтів рідного краю, але шкільної програми їм замало. Сформулюйте алгоритм дій щодо залучення цих здобувачів до роботи в Житомирському територіальному відділенні МАН. Які саме послуги чи консультації ви можете отримати в Обласному центрі дитячої та юнацької творчості для цих дітей?

Розгляньте кейс та запропонуйте рішення.

Через обмеження доступу до певних територій (безпекові заходи, віддаленість), учні не можуть відвідати об'єкт дослідження для МАН (наприклад, Овруцький кряж). Запропонуйте модель «дистанційного дослідження». Які онлайн-інструменти (Google Earth Engine, портали відкритих даних, архівні космоснімки) ви порадите учневі, щоб робота відповідала високому науковому рівню без фізичного виїзду на місце?

Завдання 6. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Розробіть проєкт Положення про шкільний осередок Українського географічного товариства. Окресліть:

- хто може бути членом осередку (учні, вчителі, батьки, випускники).
- яку атрибутику та символіку (логотип, девіз) може мати осередок.
- план із 3-х ключових заходів на рік, які б проводилися спільно з викладачами Житомирського державного університету імені Івана Франка (як представників УГТ).

Завдання 7. Змодельуйте професійно-орієнтоване завдання:

Розробіть концепцію цифрового хабу шкільного осередку Українського географічного товариства:

- створення **Dashboard** (панелі керування) у сервісі ArcGIS Online, де відображаються досягнення здобувачів освіти у реальному часі.
- використання **QR-квестів** на базі історичних та краєзнавчих локацій Житомира, розроблених спільно з методистами ОЦДЮТ та викладачами Житомирського державного університету імені Івана Франка.

IV. Моделювання і аналіз творчого завдання. Проектна діяльність.

Завдання 8. *Змодельуйте «День партнерства в ОЦДЮТ».* Складіть програму навчально-екскурсійного візиту здобувачів загальної середньої освіти одного з класів ліцею до КЗПО «Обласний центр дитячої та юнацької творчості» у Житомирі:

Локації

Активності

Результат

Завдання 9. *Змодельуйте проєкт «Житомирщина в 3D: Цифрова спадщина».* Розробіть структуру проєкту, який об'єднує лицей, МАН та Обласний центр творчості:

Завдання 10. Створіть проєкт: *«Мережева співпраця: Школа – МАН – Громада».* Розробіть концепцію регіонального краєзнавчого проєкту (наприклад, «Геологічні пам'ятки Житомирщини: від вивчення до збереження»), де: *лицей* - проводить первинний збір даних; *ОЦДЮТ* - надає консультації фахівців-краєзнавців та організовує експедицію; *осередок УГТ* - допомагає з науковою верифікацією даних та публікацією результатів у наукових збірниках; *оцінка* - як така співпраця вплине на рейтинг ліцею та професійне портфоліо вчителя?

Завдання 11. *Створіть проєкт: «ШІ-асистент географа-краєзнавця».* Сформулюйте технічне завдання для створення (або використання) нейромережі, яка: автоматично розпізнає види мінералів або рослин за фотографіями, зробленими учнями під час походів; генерує прогнози зміни берегової лінії річки Тетерів на основі історичних карт за останні 50 років. Оцініть ризики використання ШІ (галюцинації нейромереж) та розробіть інструкцію для здобувачів освіти щодо верифікації отриманих даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Блудов Г. І. Теорія і методика позакласної роботи з географії в школі. Кваліфікаційна робота (магістр). Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. 2024. 103 с.
2. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах: навчальний посібник. К.: Логос, 2017. 126 с.
3. Власенко Р. П. Регіональні музеї як ресурс для реалізації концепції Нової української школи у процесі підготовки майбутнього вчителя географії. *Нові технології навчання*. 2025. № 99. С. 29–39.
4. Власенко Р. П. Формування мотивації та пізнавальної активності засобами музейної педагогіки в закладі вищої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2025. Т. 1, № 57. С. 55-61.
5. Власенко Р. П. Проблеми та перспективи застосування інформаційних технологій у процесі підготовки майбутнього вчителя географії. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 53. С. 747–760.
6. Власенко Р. П., Андрійчук Т. В. Модернізація підготовки майбутніх учителів географії: STEM-стратегії та цифрові трансформації в контексті нової української школи. *Наука і техніка сьогодні*. 2026. № 55. С. 1143–1154.
7. Власенко Р. П., Поліщук К. М. Використання цифрових технологій у процесі навчання географії у закладах загальної середньої освіти. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2025. № 11 (57). С. 413–424.
8. Власенко Р. П., Яковлева В. А. Реалізація здоров'язбережувальної компетентності у процесі підготовки майбутніх учителів географії. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія*. 2025. №1 (5). С. 123-129.
9. Гуцало Л. В., Дацьо О. Г., Приходько І. М. Аспекти національно-патріотичного виховання майбутніх педагогів під час воєнного стану в державі. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. 8 (14). С. 804-816.
10. Грицай, Н. Б., Ойцюсь, Л. В., Попельницька, О. В., & Мельник, К. І. (2024). Різноманітність форм і видів позакласної роботи з природничих предметів у закладах загальної середньої освіти. *Природнича освіта та наука*, (5), 8-12. <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-5.02>
11. Дубасенюк О. А., Мирончук Н. М. Методологія педагогічних досліджень та академічна доброчесність в освітній галузі: навч.-метод. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2025. 244 с.
12. Кобернік С.Г. Науково-методичні засади географічної освіти в основній школі: монографія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 346 с.
13. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р. Методика викладання географії в школі : навч.-метод. посіб. Київ : Навчальна книга, 2015. 312 с.

14. Конопацька Л. С., Власенко Р. П. Використання елементів музейної педагогіки у процесі вивчення географії. Вісник науки та освіти. 2025. № 4 (34). С. 1285-1299.
15. Корнєєв В. П. Позакласна робота з географії. Харків : Основа, 2017. 128с.
16. Корнус А. О., Корнус О. Г., Король О. М. Нешатаєв Б. М. Основи наукових досліджень: методичні вказівки для виконання практичних та самостійних робіт. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 40 с.
17. Коцун, Л. О., Іванців, О. Я., Римар, О. В. Особливості організації науково-дослідницької діяльності учнів у гуртковій роботі. Природнича освіта та наука. 2025. (4), 36-41. <https://doi.org/10.32782/NSER/2025-4.05>
18. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 136 с.
19. Методичні рекомендації до написання курсових робіт з педагогіки: для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) / Уклад.: Н. М. Мирончук, Т. В. Андрійчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 50 с.
20. Мірошниченко О. А., Власенко Р. П. Мотивація до педагогічної діяльності майбутнього вчителя географії у закладі вищої освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2025. Вип. 3 (152). С. 146-153.
21. Міхно О. П. Використання активних методів навчання на уроках географії та в позакласній роботі. Географія та економіка в рідній школі. 2019. № 4. С. 12–16.
22. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Х.: ВГ «Основа», 2016. 112 с.
23. Організація діяльності Малої академії наук України : інформ.-метод. посіб. / упоряд. С. О. Лихота. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 112 с.
24. Позакласна робота з географії: зб. сценаріїв / упоряд. О. М.Тарасенко. Вінниця : Гіпаніс, 2020. 144 с.
25. Про позашкільну освіту : Закон України від 22 черв. 2000 р. № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 10.01.2026).
26. Путівник позашкільника : зб. матеріалів КЗПО «Обласний центр дитячої та юнацької творчості» Житомирської обласної ради / за ред. М. В. Ткачука. Житомир : Полісся, 2021. 88 с.
27. Самойленко В.М., Олійник Я.Б., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Навчання географії: Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України). К.: Ніка-Центр, 2014. 352с.
28. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікіна Л.П., Діброва І.О. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник. К.: ДП "Прінт Сервіс", 2016. 240 с.

29. Степаненко О. Позаурочна та позакласна робота зі школярами з географії. Кваліфікаційна робота (бакалавр). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2021. 47 с.
30. Тиждень географії в школі : методичні рекомендації та сценарії заходів / за ред. А. С. Доценка. Дніпро : Середняк Т. К., 2021. 96 с.
31. Топузов О. М., Вішнікіна Л. П. & Зінкевич Н. В. Методика навчання географії у закладах загальної середньої освіти : навч. посіб. Київ : Педагогічна думка, 2018. 256 с.
32. Топузов О.М., Самойленко В.М. Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: Підруч. для вузів. К.: ДНВП «Картографія», 2012. 511 с.
33. Українське географічне товариство: історія та сучасність : матеріали наук. конф. Київ : Пріоритети, 2020. 156 с.
34. Яковлева В. А., Власенко Р. П., Андрійчук Т. В. Методика позакласної роботи у закладах вищої освіти в процесі підготовки майбутніх вчителів географії. *Академічні візії*. Вип. 34. 2024. С. 1-11.

Додаткова:

1. Аксімова Л.М. Проведення екскурсій. К.: «Академія», 2010. 89 с.
2. Андрійчук Т., Власенко Р. Особливості використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутнього учителя географії. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12, № 9. С. 7-14.
3. Антонова О. Є., Власенко Р. П., Костюк В. С., Корінний В. І. Використання елементів музейної педагогіки у краєзнавчій підготовці майбутнього вчителя географії. *Вісник науки та освіти. Серія "Педагогіка"*. 2023. № 8 (14). С. 375-389.
4. Антонова О. Є., Власенко Р.П., Борейко О.М. Реалізація краєзнавчого підходу у підготовці майбутнього вчителя географії. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2020. Вип. 4 (103). С. 35-42.
5. Багінська Л., Власенко Р. Ігрові методи навчання в курсі географії основної школи. *Science and technology: challenges, prospects and innovations : IX Міжнар. наук.-практ. конф., 24-26. 04. 2025 р. Осака, 2025*. С. 271-279.
6. Блудов Г. І. Теорія і методика позакласної роботи з географії в школі. Кваліфікаційна робота (магістр). Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. 2024. 103 с.
7. Бардюк М., Власенко Р. Використання кейс-методу при вивченні географії. *Science in the modern world: innovations and challenges : VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19. 04. 2025. Торонто, 2025*. С. 334-342.
8. Брожко М. В., Власенко Р. П. Використання інтерактивних сервісів на уроках географії. *Science and technology: challenges, prospects and innovations : the 4th International scientific and practical conference. Osaka, 2024*. С. 419-428.
9. Вельдбрехт Д.О., Токар Н.Г. Позакласні екологічні заходи. *Біологія. Х.: Основа*, 2003. № 11. С. 5-9.
10. Вербицький В. В. Технологізація навчально-виховного процесу сучасного позашкільного еколого-натуралістичного закладу: Методичний

посібник. К.: «АВЕРС», 2010. 112 с.

11. Власенко Р. П., Антонова О. Є., Костюк В. С., Андрійчук Т. В. Особливості застосування краєзнавчого підходу у підготовці майбутнього вчителя географії: досвід роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 57 (1). С. 156-161.

12. Власенко Р. П., Яковлева В. А. Особливості фахової підготовки майбутніх учителів географії в закладі вищої освіти. *Природнича освіта та наука*. 2024. Вип. 4. С. 15-22.

13. Власенко Р. П. Музейна педагогіка в регіональному контексті: можливості використання музеїв Житомирщини у процесі підготовки майбутнього вчителя географії. *Природнича освіта та наука*. 2025. № 4. С. 16–25.

14. Власенко Р. П., Андрійчук Т. В. Методичні підходи до організації навчання здобувачів загальної середньої освіти з особливими освітніми потребами у процесі вивчення географії в умовах інклюзивної освіти. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 11 (41). С. 1927-1940.

15. Герман О.І., Лознякова М. Є. Формування ключових компетентностей учнів під час навчальної дискусії. *Географія*, 2008. № 21 (121). С. 2- 4.

16. Герман О.І., Чернікова О.І. Можливості підручника у формуванні ключових компетентностей учнів. *Географія*, 2008. № 5 (105). С. 6-8.

17. Глушаєва О. Екологічна робота на уроках та в позаурочний час. *Хімія. Біологія*. 2003. № 60. С. 7-10.

18. Гришко С. В. та ін. Методика проведення позакласної роботи зі шкільного курсу географії. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. С. 658–674.

19. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. К.: АПН, 2002. С. 48-57.

20. Кобернік С.Г. Оновлення навчальних програм як необхідна умова розвитку географічної освіти в основній школі. *Географія та економіка в сучасній школі*. 2012. № 7-8 (125-126). С.48-52.

21. Панфелюк М. В., Власенко Р. П. Краєзнавчі дослідження міста Бердичева. *Theoretical and applied aspects of the development of science*. Bilbao, 2023. С. 138-140.

22. Покась Л. Методика проведення дискусії на уроці географії у 8 класі. *Географія та основи економіки в школі*. 2010. № 2. С. 5-7.

23. Романова Н. В., Власенко Р. П. Підвищення мотивації до навчальної діяльності засобами музейної педагогіки (на прикладі Меморіально-мінералогічного музею імені В. Г. Бондарчука в Денишівському ліцеї). *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Вип. 11 (8). С. 58-66.

24. Романюк Р. К., Власенко Р. П., Яковлева В. А., Костюк В. С. Формування готовності майбутніх учителів біології і географії до впровадження дистанційного та змішаного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 30 (1). С. 129 – 137.

25. Червінська О.В., Андрійчук Т.В., Власенко Р.П., Вискушенко Д.А. Теоретичні та методичні основи проведення екскурсій під час вивчення географії у закладах загальної середньої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Вип. 11

(9). С. 63-70.

26. Яковлева В. А., Власенко Р. П. Практична складова у процесі підготовки майбутнього вчителя географії. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 9 (37). С. 519-530.

27. Фесюк Ю. А., Власенко Р. П. Краєзнавство на Житомирщині (на прикладі Пулинської територіальної громади). Theoretical methods of research of the latest problems. 2024. С. 149-154.

28. Andriichuk T., Shostak I., Indrika R., Botuzova Y., Donii N. Training Teachers to Work in the Conditions of Digital Transformation of Education. AD ALTA-JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH. 2024. Vol.14, Iss. 1. P. 194-198.

29. Revenko I., Hlianenko K., Sosnova M., Vlasenko R., Kolodina L. The exploration of pedagogical approaches and methods that are designed to stimulate the creative thinking of students. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. 2024. Vol. 17. P. 137-146.

30. Vlasenko R., Harbar O., Kostyuk V., Andriychuk T., Demchuk N. Spatio-Temporal Analysis of the Disease Incidence in the population of Lviv region. *Forum geografic*. 2020. Vol. 19, № 2. P. 189-199.

31. Vlasenko R., Ivantsiv O., Rudchenko V., Kolechyntseva T., Herasymenko O. Modern Strategies for Educating Natural Science Students in Higher Education. *International Research Journal of Multidisciplinary Scope (IRJMS)*. 2025. Vol 6, iss. 3. P. 523-533.

32. Nazarenko T., Iakovleva V., Vlasenko R., Kondratiuk A., Dudchak H. Development of students' informational and communicative competence based on the introduction of digital learning tools. *Youth Voice Journal*. 2023. Vol. 2(Special Issue). P. 66-87

33. Nikolaesku I., Malashevaska I., Lytvyn I., Vinarchuk N., Vlasenko R., Sivkovych H., Mazur P. Breaking barriers in inclusive education – results of teachers' readiness to implement innovations in the work with children with disabilities. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2025. Vol. 12, iss. 3. P. 134-149.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка. URL: <http://library.zu.edu.ua/> (дата звернення: 10.12.2025)

2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 09.12.2025)

3. Наукова періодика України. URL: <http://journals.uran.ua/> (дата звернення: 16.12.2025).

4. Google Академія (Google Scholar). URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk> (дата звернення: 05.01.2026).

5. НУШ: базова середня освіта. URL: <https://osvitoria.university/courses/ZSjaMgJDF/> (дата звернення: 19.11.2025).

Методика позакласної роботи з географії

Інструктивно-методичні
матеріали до виконання
практичних робіт
для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
ОПП Середня освіта (Географія)